

Hvordan står det til med strålevernet?

Er røntgenapparatet registrert på Statens strålevernens hjemmesider? Har alle som bruker apparatene opplæring, slik at stråledosene er så små som mulig?

Alle røntgenapparater skal registreres på Statens strålevernens hjemmesider, <https://ems.nrpa.no>. Her syndes det, sa rådgiver ved Statens strålevern, Kristine Wikan, torsdag under landsmøtet. Det er registrert et langt større salg av røntgenapparater enn de som til nå er registrert hos Statens strålevern.

Statens strålevern er fagmyndighet på området strålevern og atomsikkerhet og ble den 1. januar 2016 organisert som en etat i Helsedirektoratet. Etaten har ansvar for forvaltning og tilsyn av all bruk av strålekilder i medisin, industri og forskning og overvåker naturlig og kunstig stråling i miljø og yrkesliv. Som en del av dette arbeidet fører de tilsyn med blant annet røntgen- og OPG-apparater på landets tannlegekontorer.

Alle som har et røntgenapparat har plikt til å følge strålevernforskriften, spesielt omtalt i kapittel VI «Om bestemmelser om medisinsk strålebruk» § 50 «Om røntgendiagnostikk».

Kollimering

Ifølge forskriften skal alle pasienter gis en individuell vurdering av stråledose, og strålebelastningen skal registreres og legges ved pasientens journal eller på annen måte kunne vises ved tilsyn.

– Vi anbefaler rektangulær kollimering, noe som kan redusere stråledosene med 50–80 prosent sammenlignet med rund kollimering, sa Wikan. Strålevernet har som mål at rektangulær kollimering blir brukt som standard innen 2018. Etter 01.01.2018 vil bruk av rund kollimering som standard kunne gi avvik i tilsynsrapporten.

Dette spør de om ved tilsyn

Ved tilsyn spør Statens strålevern blant annet om følgende

- Oversikt over virksomhetens røntgenapparater (type, modellnavn, årsmodell og forhandler)
- Informasjon om de intraorale røntgenapparatene har sirkulær eller rektangulær kollimering
- Kopi av serviceavtale med forhandler
- Rutiner for bruk av røntgen og bruk av innstillingsmuligheter på apparatene.
- Kopi av siste service rapport for apparatene
- Oversikt over skjerming av røntgerommene
- Kopi av eventuelle skriftlige instruksjoner og arbeidsprosedyrer knyttet til strålevern av pasient og personell
- Dokumentasjon på apparatspesifikk opplæring i bruk av apparatene

Vanlige funn ved tilsyn

De vanligste feilene ved tilsyn er følgende:

- Klinikkerne kjenner ikke til krav om melding av strålekilder.
- De melder ikke apparater og vet ikke hva som er meldt eller ikke meldt.
- Det finnes ingen overordnet prosedyre som ivaretar årlig opplæring.
- Det finnes ingen dokumentasjon over hvem som har og hvem som ikke har opplæring i apparatene.
- Det finnes ingen dokumentasjon av årlig service av strålekildene. I forskriften heter det at «All apparatur skal vedlikeholdes og kontrolleres på en planlagt, systematisk og dokumenterbar måte. Kontrollen skal minimum omfatte parametere som påvirker stråledoser eller avsatt energi og bilde kvalitet.»
- Virksomhetene kan ikke legge fram dokumentasjon på at herdelamper og røntgenapparater kontrolleres



Rådgiver hos Statens strålevern, Kristine Wikan, orienterte om strålevernforskriften.

jevnlig med hensyn til stråling og bilde kvalitet.

- Klinikkerne kjenner ikke til om det var utført kontroll eller målinger på røntgenapparater og herdelamper der de oppgir å ha serviceavtale.
- Alle klinikker skal ha strålevernkoordinator, dvs. noen må være ansvarlige for at strålevernlovgivningen overholdes, og mange klinikker er ikke klar over dette.

I internkontrollforskriften §5, 2. ledd, pkt. 1 og 5 heter det: «Bedriften har plikt til å ha oversikt over de krav som er av særlig viktighet for virksomheten.» Noe som betyr at dette må klinikkerne faktisk ha orden på.

Les mer på Statens strålevernens hjemmesider: www.nrpa.no

Tekst og foto: Kristin Aksnes